

EZOPO PASAKĖČIOS

Vertė Jonas Šulcas

Vilks ir erylis

Vilks aukščiaus už erylį upės krašte stovėjo, o žadėjęs tą suėst, norėjo rodytis vertai ir su teisybe padaręs. „Kodėl, – sakė (papykęs į erylį žiūrėdams ir smarkiais žodžiais), – tu, neprietelium¹, tą čystą² vandenėlį taip supurvini, kad toksai drumstus prie manęs atbėga?“ – „Ar aš? – sakė bijodams ir drebėdams erylis. – Jug aš po tavim stovėjau, ir vanduo nuo tavęs prie manęs atbėgo.“ – „Tikrai, – sakė vilks, – tu mane dar apjuoki? Argi tu neatsimeni, kokią koravonę³ tavo tėvs pirm septynių mėnesių dėl nelabo savo snukio sulaukė?“ – „Aš tą čėsą⁴, – sakė erylis, – dar nebuvo gimęs.“ – „Argi nežinai, – sakė vilks, – kokį didį lauką andai supūstijei⁵, visą žolę iš ten išėdęs?“ Atsakė erylis: „Amžinai nerasi mane taip padariusį, jug tai negalims daikts, aš dantų dar neturiu.“ Paskui sakė vilks: „Tu, tiesa, labai šnekus ir daug moki kalbėt, bet aš šį vakarą žadėjau gardžiai valgyt.“ Ir taip nutvėręs erylį suėdė.

Šis prilyginimo žodis apie tave kalba, jei be jokios gėdos, kai nesibijodams nei Dievo, nei velino⁶, piktai darysi.

Pelė ir varlė

Pelė buvo varlę pakvietusi ir ją į klėtėlę visokių ir gerų valgių pilną įvedusi sakė: „Mano varlele, dabar valgyk sveika ir pasilinksminkis su tais pačiais, ką Dievs davė. Jug čia, man rodosi, tave nė jokio gero daikto gurklui tinkančio nestokosiančią.“ Varlė, pavydėdama pelei tokių gerų daiktų, jug pamatė ją kasdien taip gardžiai tokioj linksmybėj gyvenančią, o save purvuose džiūstančią, norėjo ją prapuldyt ir rodėsi žodžiais dėkui sakysianti ir vėl visu geru užmokėsianti. Todėl varlė pelę vėl prie savęs į čėsny vadino sakydama: „Bet aš tave, kaip tu mane taip brangiai negaliu pačestavot⁷, tikt noriu, rods, kad ir mūsų noris menką ir mažą sopostą⁸ pažiūrėtumbei. Tačiau jug tu vandenyj vaikščiot nepapratusi. Aš tavo ir savo koją siūlu pririšiu ir taipo tave į savo namus parvesiu.“ Patiko netikusiai tas žodis ir varlės kojai prisirišdino, kuri, į purvyną išokusi, į pačią gilybę įeidama, aną nebagę⁹ ir per vėlai išmanančią po vandenim prapultiną drauge su savim nusigabeno. Ir pelė savo nuskendimą [po] akių matydama sakė: „Aš, tiesa, dėl tokio smerčio¹⁰, sau neverto, tau negaliu atduot, bet žinau, bus kits kas nor mano vietoj tau užmokėsias.“ O varlė tuo žodžiu neatsileido, bet tikt tą pelę nebagę nuskandino. Po neilgam viršuj vandenu tą pelę vanags plaukiančią mato, o tą pelę sau penukšlui¹¹ ėmęs, drauge pririštą varlę ištraukęs ir, pelę suvalgęs, varlę gyvą perplėšė.

¹ Neprietelium – priešas, nedraugas. (Čia ir toliau – red.)

² Čystą – gryną, švarų.

³ Koravonė – bausmė.

⁴ Čėsas – laikas.

⁵ Supūstyti – niekais paleisti, išseikvoti.

⁶ Velinas – velnias.

⁷ Pačestavoti – pagerbti, pamylėti.

⁸ Sopostas – turtas, atsarga.

⁹ Nebagė – vargšė.

¹⁰ Smertis – mirtis.

¹¹ Penukšlas – maistas, pašaras.

Tą prilyginimą kiti taip išguldo, sakydami kariavimą kuo čėsu varlę su pele turėjusią ir pelę tinklais varlę paspendusią, bet varlę savo syła¹² visus jos tinklus pagadinusią. O kits kito, kai priešininkai daro tykant ir kitą nieką nedūmojant¹³ ar bijantis, vanagą prie abiejų kariautojų atlėkusį, abudu pagriebusį ir prarijusį.

Tuo prilyginimo žodžiu mokin mokintojai Poną Dievą piktų žmonių klastą ir kytrystę¹⁴ [nepakoravotą¹⁵] nepaleidžiantį. Ir tuo būdu jums tarp save maištą turint, kožnam¹⁶ neprieteliui jūsų visą labą ir gerybę atimt, išpūstyt ir išgaišint kelias bus taisoms.

Šuo ir mėsos stukis¹⁷

Šuo, paupiu bėgdamas, drauge nešiojosi mėsos stukį, kasžin kur pagavęs. To šešėlj vandenyj matydamas, norėjo pagriebt, dingojosi¹⁸ ir kitą stukį gausiąs. Bet, į upę plaukdamas ir aną pagriebt norėdamas, nasrus atvėręs ir šį pametė.

Mokinkis. Jei godą¹⁹ ir savo širdies užsigėidimus nevaldysis, sau pats iškados²⁰ daugel darysi.

Liūts, telyčia, ožka ir avis

Į vieną draugystę susiėjo liūts, telyčia, ožka ir avis. O suplėšimą gavus ir į keturis dalykus išdalijus, sakė liūts: „Pirmiausias dalyks tur mano būt, jug tas man puola dėl to, kad aš už jus vyresnis. Ir antrą imsiu, tą pelnė mano syla. Trečią nor mano brangus darbas ir mano nusimūčijimas²¹. O ketvirtą norjisis – žinai mane turėsi priešininku.“ Ką gi darys nebagai, silpni daiktai? Kas nor liūtui prieštaraut ar jį sau neprieteliu daryt? Todėl visą suplėšimą sau viens palaikė.

Mokin tas žodis: jei nori su didžiais ponais gyvent, tai ir jų pasididžiavimą turi kęst ir už gerą priimt.

Vilks ir gervė

Kaulas vilko kakle buvo stojęsi. Todėl jis gervę už algą samdė, jeib snapą į jo nasrus įkišusi, kaulą iš kaklo ištrauktų. Tai ilgu kaklu gervė beveik galėjo prisiekt ir ištraukt. Bet jai algos prašant vilks juokėsi dantis rodydams ir sakė: „Ar ne gana algos turi, savo galvą iš vilko nasrų sveiką ištraukusi?“

Tas žodis tave bara: jei varguose išlaikyts savo išlaikytojui nē „dėkui“ nesakysi.

Laukininks žmogus ir žaltys

Laukininks žaltį sušalusį ir kone pastipusį žiemos čėse pasigailėjęs ir į savo sterblę ėmęs po pažaste sušildė. Žaltys, šiluma atgaivints, sylą vėl atgavęs ir pasidrūtinęs, tam laukininkui už jo vierną²² slūžmą²³ smertelną²⁴ roną²⁵ padarė.

¹² Syła – jėga.

¹³ Nedūmoti – nemąstyti, negalvoti.

¹⁴ Kytrystė – gudrumas, klasingumas.

¹⁵ Nepakoravotas – nenubaustas.

¹⁶ Kožnas – kiekvienas.

¹⁷ Stukis – gabalas.

¹⁸ Dingotis – manyti, tartis.

¹⁹ Godas – godumas, didelis noras.

²⁰ Iškada – nuostolis, žala.

²¹ Nusimūčyti – nusikankinti, išvargti.

²² Viernas – ištikimas.

Tas žodis rodo labai pikto žmogaus širdį, kad visą gerą duodančiam piktai darysi.

Jono Šulco Ezopo pasakėčios, parengė Liucija Citavičiūtė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2008, p. 99–115.

²³ Slūžma – tarnystė.

²⁴ Smertelnas – mirtinas.

²⁵ Rona – žaizda.